

Eduskunnan talousvaliokunnalle
TaV@eduskunta.fi

Muistio

1 (4)

4.6.2025

Viite: Talousvaliokunta torstai 05.06.2025 klo 12.00 / E 35/2025 vp / Asiantuntijapyyntö
28.5.2025

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n asiantuntijalausunto Valtioneuvoston perusmuistiosta liittyen EU:n varautumisunionistrategiaan

Kiitämme mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Yleiset huomiot

Kannatamme komission esitystä EU:n varautumisunionistrategiaksi ja näin myös Suomen kantaa kokonaisuutena. Euroopan aiempaa kattavampi ja laadullisesti parempi varautuminen tukee myös Suomen varautumista. Emme kuitenkaan saa unohtaa oman, muista maista tai EU:sta riippumattoman varautumisen tärkeyttä.

Koska varautumisunionistrategian pohjana on pitkälti Suomen tapa varautua, toivomme, että Suomen valtio ottaa jatkovalmistelussa määrätietoisuuden edelläkävijämaan roolin vaikuttaa EU-tasolla kokonaisuuden eteenpäin viemiseen ja niidenkin maiden mukaan saamiseen, joille kokonaisvaltainen varautuminen ei ole niin tuttua. Saamiemme tietojen mukaan varautuminen kyllä kiinnostaa laajasti, mutta se nähdään ensisijaisesti puolustuksellisen varautumisen kautta. Nyt on kuitenkin keskeistä, että varaudutaan nimenomaan kokonaisvaltaisesti. Puolustus on tärkeää, mutta ei yksinään riittävää.

Toivomme, että erityisesti seuraaviin asioihin kiinnitetään huomiota:

Ennakointi ja uhka- ja riskiarviot kaikkein tärkeimpiä

Strategiassa, sen toimeenpanosuunnitelmassa ja Suomen kantaa koskevassa perusmuistiossa suhtaudutaan myönteisesti kokonaisvaltaisten uhka- ja riskiarvioiden laatimiseen EU-tasolla säännöllisesti. Pidämme arvioita tärkeinä, mutta painotamme perusmuistiossakin todettua tärkeyttä: olemassa olevia riskiarvioita pitää pystyä hyödyntämään paremmin. CER- ja NIS2-kontekstissa tullaan jo tekemään laaja-alaisia riskiarvioita useilla tasoilla. Niitä tulee hyödyntää, eikä kehittää jälleen uusia riskiarvioita.

Jokaisen yrityksen tarpeena on varautua, koska liiketoiminta on pohjimmiltaan riskin ottamista. Tärkein elinkeinoelämän viesti on, että uhka- ja

Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

4.6.2025

riskitiedon jakamisen tulee oleellisesti parantua ja sen tulee toimia molempiin suuntiin, sekä yrityksiltä hallinnolle, että hallinnolta yrityksille. Tällä hetkellä keskitytään edelleen aivan liikaa viranomaisten tiedon- saantiin ja unohdetaan yritysten tarpeet. On keskeistä, että meillä on varautumisessamme yhteinen, jaettu tilannekuva ja tavoitteet. Se onnistuu vain kehittämällä merkittävästi tiedon jakamista.

Katsomme, että tilannekuvan kehittäminen ja tiedonvaihdon merkittävä parantaminen ovat keskeisin avain kehitettäessä niin julkisen ja yksityisen kuin sotilas- ja siviilisektorin välistä yhteistyötä. Tilannekuvan ja tiedonvaihdon ohella yhteinen harjoittelu on käytännössä tehokkaaksi osoittautunut keino kehittää yhteistoimintaa keskinäisriippuvaisessa maailmassa.

Jäsenmaiden rooli valmistelussa

Varautumisunionistrategia ja sen toimintasuunnitelma ovat hyvin laaja kokonaisuus, jossa on paljon tavoitteita. On keskeistä, että jäsenmaat, mukaan lukien Suomi ottavat vahvan roolin strategian valmistelussa. Tämä on erityisesti Suomelle tärkeää siksi, että strategian pohjana on ollut presidentti Niinistön raportti ja Suomen malli. On hyvä, että kokonaisvarautumista Euroopan tasolla edistetään mm. juuri Suomen mallin mukaisesti, mutta samalla on tunnistettava, että valmistelun edetessä saattaa mukaan tulla sellaisia toimenpiteitä, joita emme ehkä Suomessa tarvitsisi. On vältettävä tilanteet, joissa ehkä muille maille tarpeelliset toimenpiteet merkitsisivät Suomelle ja suomalaisyrityksille lähinnä tarpeetonta hallinnollista taakkaa, mikä ei edistäisi aitoa varautumista. Huoli on aito, koska monilta osin Suomen tapaa varautua on rakennettu vuosikymmenien kuluessa sitoutuneesti, mutta monilta osin vapaaehtois pohjalta. Muulla Euroopalla ei ole samaan käytössään kymmeniä vuosia aikaa. Tästä huolimatta komission lupaus sääntelyn yksinkertaistamisesta on pidettävä koko ajan ohjenuorana kehittämisessä ja jäsenmaille on annettava riittävästi liikkumatilaa erityisesti yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi vakavissa kriiseissä. Nuo toiminnot ovat hyvin suurilta osin yksityisten yritystoimijoiden omistuksessa ja hallinnassa. Kannatamme sen vuoksi voimakkaasti Suomen perusmuistiossa (s. 3, luvun Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen häiriönsietokyky toinen kappale) todettua.

Tavoitteiden priorisointi suhteessa toisiinsa

Koska tavoitteita on yli 60 ja valtaosa niistä on alustavasti aikataulutettu vuosille 2025 ja 2026, niitä tulee priorisoida suhteessa toisiinsa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, mitkä tavoitteet ja toimenpiteet rakentavat pohjaa toisille tavoitteille ja toimenpiteille ja aikataulu on rakennettava niin, että tällaisessa suhteessa toisiinsa olevat tavoitteet ovat aikataulullisesti enemmänkin peräkkäisiä kuin rinnakkaisia.

Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

4.6.2025

Sääntelyn on oltava viimesijainen keino

On toivottavaa, että kaikissa tavoitteissa ja toimenpiteissä yrityksiin vaikuttava pakottava sääntely olisi toimeenpanon viimeinen keino, jota käytetään vasta, kun muut keinot on jo käytetty. Suomen mallissa on tästä hyviä esimerkkejä, joita hyödyntää.

Silloinkin, kun pakottavaa sääntelyä käytetään, tavoitteisiin tulisi pyrkiä useiden keinojen valikoimalla, kuten on tehty esimerkiksi Suomen varmuusvarastoinnissa, joka on yhdistelmä tiettyjen toimialojen yrityksiä ja tuotteita koskevaa velvoitevarastointia sekä varastointia, jossa Huoltovarmuuskeskus varastoi tuotteita sopimusperusteisesti yritysten varastotiloissa. Osassa näistä ratkaisuista tuotteiden arvo on Huoltovarmuuskeskuksen taseessa, osassa niitä varastoivien yritysten taseessa.

Yrityksiä koskien on juuri tullut ja tulossa kansallisesti voimaan NIS2- ja CER-direktiivien kansallisen toimeenpanolait, joista varsinkin NIS2-vaatimuksiin vastaaminen on monelle yritykselle merkittävä ponnistus. Strategiassa puhutaan jo tarpeesta laajentaa näiden soveltamisalaa. Toivomme tähän malttia. Koska toimeenpano on vasta alkamassa, eikä edes alkanut kaikissa jäsenmaissa, tulisi antaa aikaa myös toimeenpanolle ja rauhassa arvioida sen vaikutuksia ennen merkittäviä laajennuksia soveltamisalaan. Erityisen varauksellisesti suhtaudumme mahdollisiin laajennuksiin pieniin yrityksiin, joita on Suomessa paljon ja joilla on usein haasteita resurssoinnin ja osaamisen osalta.

On myös muistettava, että kaikkien toimijalojen yritysten kantokyky uusille pakottaville turvallisuusvaatimuksille ei ole samanlainen. Sen vuoksi laajentamisen tarpeita ja mahdollisuuksia tulee tarkastella sekä koko- että toimialakriteerien valossa. Sekä NIS2- ja CER-toimeenpanossa yrityksille tukea antavien valvontaviranomaisten puutteelliset resurssit olivat pettymys elinkeinoelämälle. Ei ole nähtävissä, että valvontaresurssien kohdentaminen helpottuisi mitenkään siitä, että valvottavia toimialoja tulisi lisää. Valvonta ilman resursseja puolestaan on helposti valvottavien yritysten kannalta hallinnollista taakkaa lisäävää, kun niiden on lähetettävä erilaisia riskiarvioita viranomaisille ilman, että viranomaiset kommentoisivat niitä mitenkään.

Edellä kerrottu koskee myös strategiassa ja Suomen perusmuistiossa varautumisen minimivaatimusten määrittämisestä todettua, mikäli ne tulisivat koskemaan myös yrityksiä.

Kokonaisturvallisuus ja kokonaismaanpuolustus tasapainossa

Pidämme selvänä, että puolustukseen, kriisivarautumiseen ja rajaturvallisuuteen liittyvää rahoitusta on kasvatettava nykyisestä. Se on joka tapauksessa aina edullisempaa kuin kriisin kohtaaminen varautumattomana. On tärkeää, että toimenpiteitä ja niihin tarvittavaa rahoitusta suunniteltaessa toisaalta kokonaisturvallisuuteen sekä toisaalta kokonaismaanpuolustukseen ja puolustukseen liittyvät tavoitteet ja

Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

4.6.2025

toimenpiteet ovat riittävässä tasapainossa suhteessa toisiinsa. Näemme riskinä, että tässä ajassa sotilaalliset uhkakuvat helposti ylikorostuvat. Niihin varautuminen on luonnollisesti tärkeää, mutta samalla pitää muistaa muutkin kriisiskenaariot. Niihin kaikkiin pitäisi riittää varoja ja muita resursseja varautua.

Kaikkien varautuminen on tärkeää

On erinomaista, että Suomen mallin myötä nyt myös EU:ssa kokonaisturvallisuutta ja -varautumista rakennetaan huomioiden kaikki yhteiskunnan toimijat, myös yksilöt.

Väestön varautuminen -kappaleessa toivoisimme huomiotavan myös luotettavan tiedonvälityksen merkityksen yksilön resilienssille. World Economic Forum (WEF) Global Risks -raportissa katsotaan, että lyhyellä aikavälillä keskeisin riski on mis- ja disinformaatio. Sillä on pahimmillaan vaikutusta kaikkien varautumiseen, mutta altteimpia sille ovat yksittäiset kansalaiset. Tärkein keino taistella sitä vastaan on luotettavien uutismedioiden tiedonvälitys ja sen tueksi tarvitaan mediakasvatusta.